

فصلنامه نگین ایران (شماره‌های ۹ تا ۱)

احمد مومن زاده^(۱)

مقدمه

تاکنون، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه هشت شماره از فصلنامه تخصصی مطالعات جنگ ایران و عراق، نگین ایران را منتشر کرده است. این برای نخستین بار است که این مرکز فصلنامه‌ای تخصصی را منتشر می‌کند.

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ با انگیزه ثبت و بررسی تمامی مسائل و موضوعات مربوط به جنگ ایران و عراق تشکیل شده است و در حال حاضر نیز، با انتشار کتابها، سندها، مجله‌ها، فصلنامه‌ها و ... می‌کوشد تا زمینه‌های عمق‌بخشی به دیدگاهها و نظریه‌های ارائه شده در مورد جنگ ایران و عراق و در نتیجه، ایجاد بستر لازم و مناسب برای نظریه پردازی در این زمینه را فراهم آورد.

بنابراین، فصلنامه نگین ایران را باید در چهارچوب این هدف نگریست؛ فصلنامه‌ای که به نظر می‌رسد نه تنها نخستین فصلنامه تخصصی در مورد جنگ ایران و عراق در کشور، بلکه نخستین گام این مرکز است که بدین شیوه، یعنی در قالب فصلنامه مسائل مربوط به جنگ را ارائه می‌دهد. همان‌طور که در سرمقاله هشتمین شماره تأکید شده، این فصلنامه گستره پژوهشی خود را بر جنگ ایران و عراق، ابعاد و سطوح گوناگون آن قرار داده است و از این گستره فراتر نخواهد رفت. بی‌گمان، تداوم انتشار فصلنامه نگین ایران در شرایط زمانی و مکانی حاضر، به همان میزان که ضرورت دارد، مسائل و مشکلات ویژه خود را نیز داراست و ایجاد تعادل میان این دو بسیار دشوار می‌باشد.

از سوی دیگر، ضرورت‌های تداوم انتشار آن ایجاب می‌کند تا ضمن نقد و بررسی همه جانبه شماره‌های گذشته، راههای کسب موفقیت برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده هموار شود.

با نگاهی اجمالی به هشت شماره پیشین می‌بینیم که تهیه کنندگان با حساسیت لازم و به رغم وجود مشکلات و برخی از کاستیها، زحمات فراوانی را متقبل شده‌اند.

در مقاله نخست هشتمین شماره فصلنامه نگین ایران مشکلات فصلنامه در سه حوزه دسته بندی شده است:

(۱) تربیت نشدن محقق در حوزه جنگ ایران و عراق؛

(۲) کاهش تمایل عمومی بدین حوزه؛ و

(۳) دسترسی کمتر به منابع و متون لازم.

با توجه به برخی از اهداف و انگیزه‌های مطرح شده در سرمقاله نخستین شماره فصلنامه و مقایسه عناوین و موضوعات ارائه شده با آن اهداف و از سوی دیگر، شرایط زمانی و مکانی حاضر و نیز، الزامات و ضرورت‌های انتشار فصلنامه‌ای تخصصی، به نظر می‌رسد تداوم انتشار آن ایجاد برخی از تغییر و تحولات در روند تولید آن را ضروری می‌کند.

به همین منظور و با هدف کمک به روند تهیه و انتشار فصلنامه نگین ایران، نوشتار حاضر را در دو قالب بررسی محتوایی و بررسی شکلی ارائه می‌دهیم و امیدواریم با این اقدام، گام کوچکی برای معرفی و بهبود بیشتر نشریه برداشته باشیم.

(۱) محقق حوزه تحقیقاتی جنگ تحمیلی

۱) بررسی محتوایی

۱-۱) اهداف و ضرورتها

پس از گذشت حدود پانزده سال از پایان جنگ تحمیلی، انتشار نخستین فصلنامه تخصصی در این زمینه، با اهداف و انگیزه‌های ویژه‌ای صورت می‌گیرد. سرمقاله نخستین شماره فصلنامه با عنوان «جنگ هشت ساله: تجلی اراده جمعی ملت ایران» در صدد تبیین این اهداف برآمده است. نویسنده در مورد علت نام‌گذاری فصلنامه به نگین ایران به تحولات سیاسی و اجتماعی انقلاب اسلامی و تجلی اراده جمعی ملت ایران در وقوع آن اشاره می‌کند و وقوع جنگ تحمیلی و هشت سال دفاع ملت ایران را نیز حلقه اتصال انقلاب اسلامی با رویدادها و حوادث پس از جنگ می‌داند: «مقاومت و مبارزه مردم ایران را در طول جنگ می‌توان به نگین این روح جمعی تشبیه کرد».

با مطالعه مجموعه مقاله‌های دیگر فصلنامه، علت وجودی نگین ایران را باید در دو عامل عمده جستجو کرد:
 ۱) نگرانی از هرگونه تحریف در واقعیت‌های جنگ؛
 ۲) تلاش برای استفاده از تجربه‌های جنگ.

در سرمقاله ششمین شماره فصلنامه در این مورد آمده است: «جنگ هشت ساله گنجی است که از درون آن، راه‌های غلبه بر دشمنان نظام جمهوری اسلامی ایران به دست می‌آید؛ بنابراین، نباید به سادگی از آن گذشت».

بنابراین، تلاش فصلنامه در نخستین گام، طرح پرسشهایی است که تاکنون، از آنها غفلت شده است یا کمتر مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته‌اند. در گام دوم نیز کوشش می‌شود تا بدین پرسشها، پاسخهای واقعی، منطقی، مستدل و عملی داده شود.

با توجه به مجموعه مطالب و توضیحات ارائه شده در سرمقاله نخستین شماره فصلنامه، به نظر می‌رسد چند هدف عمده در دستور کار فصلنامه قرار دارد:

- ۱) اتخاذ رویکرد عقلانی در بیان و تحلیل مسائل مربوط به جنگ؛
- ۲) ارائه نظریات لازم برای دستیابی به روش‌شناسی علمی در برخورد با موضوعات جنگ و آفرینش آثار و نوشته‌ها؛
- ۳) رویارویی با گفتمان انتقادی حاکم بر کشور، به ویژه طی سالهای اخیر که تمامی تصمیمهای گذشته کشور در تمامی حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را به چالش کشیده است؛ و
- ۴) طرح پرسشهای اساسی جنگ و پرسشهایی که تاکنون، از آنها غفلت شده است.

تأکید بیش از اندازه نویسندگان جنگ ایران و عراق بر وجه حماسی و ارزشی و در نتیجه، آفرینش آثار فراوان در این زمینه تاکنون نتوانسته است انتظارات و توقعات دو طیف مسئولان و مردم را برآورده کند. مسئولان به خاطر احتمال انحراف مسائل مربوط به جنگ و نیز اینکه کمترین آثار در امور دفاعی وجود دارد نگران هستند و مردم از آن نظر که، نسلهای پس از جنگ آشنایی کمتری نسبت به جنگ دارند.

۱-۲) رویکرد

نگین ایران بر پایه نظریه پیوستگی انقلاب اسلامی و جنگ شکل گرفته است. بر این اساس، جنگ جزئی از انقلاب اسلامی است؛ چرا که با آن انرژی نهفته انقلابی مردم به ظهور رسید. از طرف دیگر، تأثیرپذیری تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور از جنگ و مسائل آن را باید تا چند دهه آینده شاهد باشیم.

نگین ایران فصلنامه تخصصی جنگ ایران و عراق است که برخی از ضرورتها و لزوم پاسخگویی به پرسشهای اساسی جنگ با اتخاذ رویکرد جدید، علت وجودی آن است.

در یکی از مصاحبه‌های مندرج در فصلنامه شماره ۶، رویکردهای موجود نسبت به جنگ به سه دسته تقسیم شده‌اند: (۱) رویکرد تاریخی: مستندسازی جنگ از این رویکرد متأثر بوده است؛ رویکردی که از زمان آغاز جنگ شروع شده و هنوز هم ادامه دارد؛

(۲) رویکرد حماسی: این رویکرد پس از جنگ آغاز و گسترش یافت و بیشتر به دنبال الگوسازی ارزشهای جنگ است؛

(۳) رویکرد انتقادی: در واکنش به رویکرد دوم ظهور کرد و از زمان جنگ، به ویژه پس از فتح خرمشهر آغاز شده است.

نگین ایران مدعی است که رویکرد آن، تنها به یکی از سه رویکرد مزبور منحصر نمی‌شود و همان طور که در بسیاری از بخشهای هشتم شماره فصلنامه آمده است، این فصلنامه می‌کوشد تا:

(۱) عقلانیت نهفته در جنگ را تبیین کند؛

(۲) جنگ و وقایع آن را برای کسب تجربه به منظور آمادگی دفاعی در برابر تهدیدها نقد و بررسی کند؛

(۳) پرسشهای نسل جدید را درباره جنگ پاسخ دهد؛

(۴) زمینه‌های تحلیل جنگ بر پایه نگرشهای جدید غیرانفعالی و خارج از ملاحظاتی سیاسی را فراهم آورد؛ و

(۵) بدین پرسش که، پس از جنگ با آن چگونه باید برخورد شود؟ پاسخ صحیحی داده شود.

اتخاذ رویکرد جدیدی بر پایه عقل برای رفع نگرانیهایی است که پیش از این، به آنها اشاره شد. همچنین، برای رویارویی با وضعیتی است که طی سالهای اخیر، گفتمان انتقادی تمامی حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و نظامی کشور را متأثر کرده است. البته، در اتخاذ این رویکرد توضیح داده شده است که: «انتخاب رویکرد عقلانی به معنی نفی رویکرد حماسی نیست، بلکه باید گفت که از میان آنها، وجه عقلانیت مهم‌تر است؛ چرا که ظهور و بروز وجه حماسی بر پایه عقلانیت آثار مثبتی بر جای خواهد گذاشت».

۱-۳) روش علمی

همان گونه که در سرمقاله نخستین شماره توضیح داده شده است، روش فصلنامه نگین ایران افزون بر توصیف و روایت، خلق و ارائه تبیینهایی برای پاسخ به پرسشهای مربوط به چرایی، چگونگی و چسبته‌ی موضوعات مختلف جنگ است. بر این اساس، فصلنامه از سه نوع تبیین بهره می‌برد:

(۱) تبیینهای قانونمند؛ (۲) تبیینهای روایی؛ و (۳) تبیینهای عقلانی. برای اجرا کردن این روشها مطالب فصلنامه در قالبهای مختلفی تنظیم شده است که می‌توان آنها را در بخش فهرست مطالب فصلنامه مشاهده کرد.

نخستین شماره فصلنامه از پنج بخش سرمقاله، مقالات، اسناد، مصاحبه و جنگ به روایت تصویر تشکیل و هشتمین شماره با افزودن یک بخش دیگر با عنوان دیدگاهها به شش بخش تقسیم شده است. البته، در برخی از شماره‌های فصلنامه، عنوانهای دیگری، مانند سخنرانی، مصاحبه و... نیز دیده می‌شود.

سرمقاله: سردبیر تقریباً، در هر شماره، خود را ملزم دانسته که تحت عنوان سرمقاله موضوعی را به بحث بگذارد؛ موضوعاتی که هر یک می‌تواند عنوان کتاب یا مقاله سنگین و پر حجمی باشند و قانع کردن خواننده نسبت به موضوعات آن به ارائه منابع و مدارک مستدل و قوی نیازمند است.

مقالات: این بخش ستون اصلی فصلنامه را شکل می‌دهد؛ بنابراین، همان طور که در سرمقاله هشتمین شماره فصلنامه تأیید شده، رعایت اصول علمی تحقیق، سیر منطقی مطالب، استدلال قوی و در نهایت، افزایش سطح آگاهی باید الگوی انتخاب و چاپ مقالات باشد.

البته، هیچ مقاله‌ای نباید بدون تأیید مشاوران علمی فصلنامه درج شود، در غیر این صورت، نقض غرض است.

دیدگاهها: از شماره پنجم فصلنامه، بخش دیدگاهها به فهرست عناوین افزوده شده است. در این بخش، تلاش شده تا دیدگاه صاحب نظران و مقامات کشور در زمان جنگ که اکنون، مطالبی را چه به صورت اختصاصی، در مصاحبه با فصلنامه و چه به صورت جداگانه، با رسانه‌های دیگر طرح می‌کنند، به صورت کامل یا خلاصه منعکس شود تا هم خوانندگان از مراجعه به دیگر نشریه‌هایی نیاز باشند و هم در نهایت، فصلنامه نوعی مآخذشناسی را برای پژوهشگران این حوزه فراهم آورد.

گزارشها: در توضیح این بخش در شماره ۸ نیز آمده است: «بخش سوم فصلنامه به گزارش‌های مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ از عملیاتهای مختلف جنگ یا برخی از

۲) این پرسشها بیشتر در کدام حوزه‌ها (سیاسی، نظامی، حقوقی، اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی) مطرح هستند؟
 ۳) پاسخ بدین پرسشها با اتخاذ چه روشی امکان پذیر است؟ برای نمونه، یکی از پرسشهایی که همواره، مطرح می‌شود و در عین حال، مراجع مختلف پاسخهای فراوانی به آن داده‌اند، این است که دلایل تداوم جنگ پس از فتح خرمشهر چیست؟ پرسش کلیدی و بسیار مهمی که دقت نکردن در پاسخ بدان می‌تواند ابهامات و پرسشهای جدیدی را مطرح کند. به نظر می‌رسد این فصلنامه برای پاسخ بدین گونه پرسشها از آغاز باید هدف‌گذاریهای لازم را انجام دهد تا از ایجاد پراکندگی و تشتت آرا جلوگیری و در نتیجه، رویکرد منسجم و هماهنگی در پاسخها ارائه شود، حتی به بحث گذاشتن نظریات و آرای مختلف در این مورد مستلزم برخورداری از رویکرد هماهنگی است.
 ۴) آیا محتویات فصلنامه در زمینه رویکرد اتخاذی (عقلانیت) مسئولان تنظیم شده است؟

۲) بررسی شکلی

شکل یک نشریه متأثر از اهداف، سلیق، امکانات، خلاقیتها و میزان آگاهی مسئولان آن نشریه از قواعد و استانداردهای موجود است. مجموعه این مؤلفه‌ها به شکل بسیار مثبتی در تولید و انتشار فصلنامه نگین ایران مؤثر بوده‌اند. همان‌طور که آمد، نگین ایران، نخستین فصلنامه علمی و تخصصی است که در کشور، به طرح مسائل و موضوعات جنگ ایران و عراق می‌پردازد. اندازه و قطع فصلنامه، صفحه بندی، استفاده از تصویرها، تقسیم بندی رئوس مطالب و... از جمله ویژگیهای منحصر به فردی است که در نگین ایران دیده می‌شود، به ویژه اینکه عوامل نشریه، هر شماره کوشیده‌اند تا کیفیت مناسب تری نسبت به آن بیخشند. البته، چند نکته به نظر می‌رسد که رعایت آنها در شماره‌های آینده ضرورت دارد:

- ۱) اندازه و قطع فصلنامه باید با استانداردهای موجود متناسب باشد. حفظ و نگهداری آن در کتابخانه‌ها، سهولت در استفاده، حمل و نقل آسان و... این امر را ایجاب می‌کند؛
- ۲) فصلنامه باید از مراکز و مراجع علمی و آموزشی، مانند وزارت علوم، استانداردهای علمی لازم را اخذ کند تا پژوهشگران علمی کشور برای همکاری با آن ترغیب و تشویق شوند؛ و
- ۳) تغییر در رئوس و فهرست مطالب در هر شماره دشواری کار و در نتیجه، مشکلاتی را برای ارائه آن در آینده به صورت نرم افزار یا ورود به شبکه اینترنت موجب خواهد شد؛ بنابراین، فهرست عناوین فصلنامه باید در نهایت، به ثبات برسد.

تحولات موضوعی آن اختصاص دارد. این گزارشها در همان زمان جنگ و بلافاصله، پس از اجرای عملیات نوشته شده‌اند که در حال حاضر، به صورت سندهای مرکز مزبور نگهداری می‌شوند». با نگاهی به این توضیحات در می‌یابیم که مطالب این بخش را می‌توان در بخش اسناد جای داد و به این بخش نیازی نیست. همچنین، برخی از عناوین ذیل بخش گزارشها را می‌توان در بخش دیدگاهها یا مقالات آورد.
اسناد: این بخش منابع دست اول جنگ را در بر می‌گیرد که بسیار مناسب است.

جنگ به روایت تصویر: هر تصویری از جنگ به تنهایی، بیان‌کننده مطالب و مفاهیم بسیاری است که زبان و قلم از بیان آن عاجزند! بنابراین، این بخش باید با ارائه توضیحات کافی در مورد تصویرها و موضوعی کردن آن تقویت شود. به عبارت دیگر، در هر شماره، تصویر مربوط به یکی از موضوعات جنگ ارائه و از درج تصویر به صورت پراکنده، خودداری شود.

۴-۱) ارزیابی موضوعات

در نخستین نگاه و تنها با بررسی بخشی از مقالات (به عنوان سطوح اصلی فصلنامه) مشاهده می‌شود که مسائل سیاسی جنگ ایران و عراق با ۳۱ عنوان بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده است و پس از آن، عناوین نظامی با ۱۷ مقاله، مسائل اجتماعی- فرهنگی و حقوقی هر یک با ۷ عنوان و حوزه اقتصادی با ۲ عنوان در اولویتهای بعدی قرار دارند.
 با تفکیک موضوعی مزبور، این پرسش مطرح می‌شود که آیا می‌توان اهداف، ضرورتها و پرسشهای اساسی جنگ ایران و عراق را به ترتیب اولویت، در حوزه سیاسی، نظامی، اجتماعی- فرهنگی، حقوقی و اقتصادی دسته بندی کرد؟ پاسخ بدین پرسش که بر عهده کارشناسان و تحلیلگران جنگ ایران و عراق است، نقش بسزایی در ارزیابی میزان تلاش و موفقیت مسئولان فصلنامه نگین ایران خواهد داشت.
 یادآوری می‌شود که پدیده جنگ ابعاد سیاسی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و حقوقی ویژه خود را دارد و هیچگاه، نمی‌توان یکی از این ابعاد را بدون در نظر گرفتن ابعاد دیگر بررسی کرد. با وجود این، دسته بندی موضوعی مسائل مربوط به جنگ، افزون بر اینکه امکان عمق بخشی بیشتر در مقالات و تحلیلها را فراهم می‌آورد، انسجام و سهولت بیشتری در مجموعه تلاشها و فعالیتهای مسئولان فصلنامه ایجاد خواهد کرد.

بنابراین، پرسشهایی که پیش از دسته بندی و ارزیابی موضوعی فصلنامه، باید به آنها پاسخ داده شود، عبارت اند از:
 ۱) پرسشهای اساسی جنگ کدام‌اند؟

هم اکنون ۲۴ سال از آغاز جنگ و ۱۵ سال از پایان آن می‌گذرد. به عبارت دیگر در نیمه دهه سوم آغاز جنگ و نیمه دهه دوم پایان جنگ قرار داریم. اگر تغییر نسلیها بر مبنای دوره‌های ۲۵ ساله مورد پذیرش قرار گیرد، هم‌اکنون بانسل جدیدی مواجه هستیم که جنگ و بسیاری دیگر از مفاهیم فرهنگی سیاسی و اجتماعی و حتی اعتقادی را در چهارچوب ادبیات و گفتمان جدید ادراک می‌کند.

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه با اهتمام به این ملاحظات علاوه بر انتشار کتب و مقالات نسبتاً گسترده، انتشار فصلنامه تخصصی را در دوره‌های مختلف مورد توجه قرار داده است. فصلنامه مطالعات جنگ ایران و عراق، نگین ایران عنوان سری جدید از انتشارات مرکز است که تا کنون ۸ شماره آن به چاپ رسیده است. در پی تلاش و زحمات گذشته برای انتشار این فصلنامه، از سوی صاحبانظران و علاقه‌مندان به تحقیق و پژوهش درباره جنگ، نظرات و پیشنهادهای ارسال شده که در دوره جدید پاره‌ای از تغییرات را ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. برای این مهم دو روش کلی، اصلاح روندهای پیشین و یا تغییرات اساسی وجود دارد. نظر به اینکه در تأسیس اولیه بسیاری از ملاحظات اساسی و اصولی در نظر گرفته شده است و از طرفی تغییرات اساسی به ابزار و تواناییهای قابل ملاحظه‌ای نیاز دارد که هم‌اکنون موجود نیست. بنابراین گزینه اول مورد توجه قرار گرفته است که برخی از اقدامات اصلاحی در زمینه‌های مختلف به شرح زیر انجام شده است:

(۱) تشکیل هیئت تحریریه و برقراری جلسات منظم برای تعیین و تقویت جهت‌گیری کلی فصلنامه: هیئت تحریریه با ترکیب جدید و با توجه به تواناییهای مختلف افراد تشکیل شده است تا برآیند تعاملات فکری در هیئت تحریریه، سطح جدیدی از قابلیت‌ها را برای تعمیق و گسترش مباحث دفاعی - امنیتی با تمرکز بر جنگ ایران و عراق ایجاد نماید. بسیاری از تغییرات جدید نتیجه نظرات و دیدگاه‌های هیئت تحریریه می‌باشد که در حال پیگیری و اجرا است.

(۲) عنوان نگین ایران یک پیشوند و یا نسبت دادن یک مفهوم و یا عنوان برای جنگ ایران و عراق نظر به اینکه مأموریت اصلی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، مطالعه در خصوص جنگ است و عنوان اصلی فصلنامه نیز مطالعات جنگ ایران و عراق است. در نتیجه، لوگوی فصلنامه پس از بررسی‌های اولیه اصلاح شد و عنوان اصلی «فصلنامه مطالعات جنگ ایران و عراق؛ نگین ایران» جایگزین لوگوی قبلی «نگین ایران» گردید.

(۳) گفت‌وگو درباره مسائل اساسی جنگ به معنای بازبینی و باز تعریف (نه صرفاً بیان خاطرات)، از طریق چالشگری و بحث بیش از گذشته مورد اهتمام قرار گرفته است. حضور برادر فاضل و اندیشمند سردار غلامعلی رشید به عنوان عضو هیئت تحریریه و اداره جلسات گفت‌وگو توسط ایشان، مهم‌ترین عاملی است که امکان گفت‌وگو در سطح بسیار مناسب با اشخاص صاحب نظر و مسئول را فراهم کرده است. مسلماً تعمیق مباحث و مفهوم‌بندی جدید از تحولات جنگ در شکل‌گیری گفتمان نظامی - استراتژیک نقش بسیار مؤثری خواهد داشت.

(۴) اهتمام ویژه به مباحث نظری با انتشار دو مقاله، یکی ترجمه و دیگری تألیف دنبال خواهد شد. هدف از این اقدام آشنایی بیشتر مخاطبین با مبانی و چهارچوب‌های نظری درباره جنگ و نظریه‌های موجود می‌باشد.

تأملاتی که افراد صاحب نظر و محققین در داخل کشور دارند به عنوان پیش در آمدی بر طرح مباحث نظری جنگ مورد توجه قرار گرفته است. دشواریهای زیادی در انتخاب اشخاص برای نگاشتن مقاله و طرح مسائل وجود دارد ولی برای رهایی از سیطره نظریه پردازان و متفکرین خارجی یکی از راه‌ها همان است که در فصلنامه از این پس با طرح مباحث نظری دنبال خواهد شد.

(۵) مقالات همچون گذشته به موضوعات مختلفی اختصاص دارد که برای فعالیتهای جنگ و یا نیازهای مورد نظر، تهیه و منتشر خواهد شد. مشکل اصلی این است که جنگ ایران و عراق هنوز در مرحله توصیف قرار دارد، لذا در برابر طیفی از مقالات قرار داریم که بسیار کلی و تحلیلی است یا با گزارش جزئیات به دنبال توصیف و تبیین یک حادثه یا موضوع هستند. هر دو دسته از این مقالات مفید است. ولی باید موضوعاتی جدید با روش طرح مسائل جدید انتخاب شود. ادبیات موجود و روش تحقیق در حوزه جنگ ایران و عراق هنوز از رشد کافی برای طرح مسائل پیچیده و عمیق برخوردار نشده است. پر کردن چنین شکافی بسیار دشوار است و به زمان نیاز دارد ولی تدریجاً با انتخاب موضوعات جدید و برخی بررسیهای تطبیقی و مقایسه‌ای، گامهای اولیه برای تغییر اصلاح روند مقالات دنبال خواهد شد.

(۶) استفاده از گزارشات و اسناد عملیاتها برای تبیین و توصیف بخشی از واقعیات جنگ همانند گذشته با عنوان جدید با راویان ادامه خواهد یافت. فرض بر اینست که راوی علاوه بر روایتگری واقعیات، خود بخشی از واقعیات است لذا با تأکید بر نقش راویان، اسناد و مدارک و گزارشات به صورت وسیع تری مورد استفاده قرار خواهد گرفت. (۷) نقد و بررسی آثار و پرسشهای جنگ بخش جدیدی است که با رویکرد عقلانی و با هدف تبیین عقلانیت نهفته در جنگ و بازتعریف جنگ با ادبیات و گفتمان جدید دنبال می‌شود. در این بخش هر آنچه که از مشخصه نقد برخوردار باشد شامل سخنرانی، مقاله، بررسی کتاب و مهمتر از آن نقد و بررسی پرسشهای جنگ مورد توجه قرار خواهد گرفت.

(۸) اطلاع رسانی تخصصی بخش پایانی فصلنامه است که به معرفی مراکز تحقیقاتی، پروژه‌های تحقیقاتی، کتابها و مقالات منتشره در حوزه جنگ ایران و عراق اختصاص دارد.

(۹) در صفحات پایانی فصلنامه در صورت امکان یک مقاله به زبان انگلیسی درج خواهد شد هدف از این اقدام آشنایی بیشتر مخاطبین با متون اصلی مقالات خارجی در مورد جنگ است. این آمادگی وجود دارد که در صورت ارسال پیشنهاد برای ترجمه مقاله اقدام شود.

(۱۰) «صفحه نقد نگین» برای برقراری ارتباط با مخاطبین و آشنایی بیشتر با نظرات و تحلیلهای موجود از شماره جدید در نظر گرفته شده است. بنابراین، امید است این زمینه فراهم شود که نظرات و پرسشهای مخاطبین با حضور فرماندهان مسئولین و محققین با حضور پرسش کننده محترم مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

امید است با توجه به تغییراتی که در ساختار فصلنامه و تا اندازه‌ای در رویکرد موجود به جنگ، صورت گرفته است برای تحقیق و گسترش مفاهیم و مضامین اصلی جنگ ایران و عراق باب تازه‌ای گشوده شده باشد.